

Komplexní typologie otázek tříd (viz Šed'ová et al., 2012, s. 62)

- a) uzavřená s nižší kognitivní náročností b) uzavřená s vyšší kognitivní náročností
c) otevřená s nižší kognitivní náročností d) otevřená s vyšší kognitivní náročností

Ž Ivoš: *(Začíná číst cvičení z učebnice zaměřené na odlišení základního a přenesného významu slova.)* Při stavbě dálnice se používají výkonné stroje. Stavba stála na kraji města.

U: Tak, kde je základní význam slova? U kterého výrazu?

(Pauza, Ivoš neodpovídá.)

U: Základní význam je ta činnost, takže...? Kde se jedná o činnost?

(Pauza, šum ve třídě.)

U: A přenesený význam je věc. Takže kde je základní? No, Mišo?

Ž Miša: Při stavbě dálnice.

U: Při stavbě dálnice, ano.

U: Ale já se ještě vrátím k těm kapucínům. Byli jste v Brně, děcka? Na výletě někdy, v Brně? Osmáci? Tam je kapucínská hrobka. Nebyli jste tam, u kapucínů, v podzemí?

ŽŽ: Ne.

U: Dnes budeme mluvit o tom, jak se u nás obnovovala po třicetileté válce opět katolická víra a co bylo dál, co, co se k tomu všechno váže. Ale já musím začít trošku jinak, děcka. Ehm, já jsem jen, teď jsem vlastně kolem roku 1713 přesně a v této době, po třicetileté válce, vládne tento panovník *(ukazuje žákům v první lavici obrázek s panovníkem v knize)*. Je to otec budoucí velice významné císařovny, Marie Terezie. *(Imenuje se Honzo (na žáků)? Karel?*

Ž Honza: Karel Čtvrtý.

U: Ne Čtvrtý, ten už dávno je po smrti. *(Káráv pohled na Honzu.)*

Ž Daniel: Šestý.

U: Karel Šestý. Je to habsburský panovník *(učitelka jde s knižkou doprostřed před tabuli a ukazuje jí pro celou třídu)* a očekává, velmi očekává potomka, samozřejmě panovníci *(vzdávky, chtějí mít potomka jakého?)*

ŽŽ: Syna.

U: Kluka, samozřejmě. Dalšího následníka, že?

4. Přiřaďte ukázky k příslušnému typu otázek, své řešení zdůvodněte.

Doporučení pro učitele

1. Kladte jak otázky uzavřené, tak otázky otevřené.
2. Kladte jak otázky nižší kognitivní náročnosti, tak otázky vyšší kognitivní náročnosti, které mají pozitivní dopad na učení žáků.
3. Po otázce ponechejte žákům čas na učení a přemýšlení. Pauza po učitecké otázce zvyšuje zapojení žáků do kognitivně náročného procesu učení a také se zvyšuje počet žáků, se kterými můžete pracovat.
4. Vyvolávejte žáky, neboť tím vy rozhodujete o tom, kdo bude odpovídat na vaši otázku.
5. Pokud objevíte chybu žáka, nebojte se opustit strukturu otázek a odpovědi a věnujte se například výkladu, kde objasníte správné řešení otázky.
6. Využívejte doplňující učitecké otázky, abyste pátrali po žákovském porozumění konceptům, které jsou probírány.
7. Formulujte pro žáky standard dobré práce, aby žáci věděli, jaké odpovědi po nich vyžadujete.
8. Nebojte se drammatizovat otázky kladené žákům, neboť zdůraznění důležitosti či obtížnosti probírané látky vede žáky k vyšším výkonům.

Písemná práce z literatury

A. ROMANTISMUS V EVROPE

1. Z následujících jmen vyberte představitel romantismu a správně zařadte do tabulky.

Anglie	
Německo	
Francie	
Rusko	
Polsko	

Stendhal – Hugo – Puškin – Novalis – Scott – de Musset – Byron – bratři Grimmové – Lermontov – Keats – Baudelaire – Mickiewicz – Shelley – Mallarmé – Slowacki – Hoffmann

2. K názvu díla přiřadte jméno hlavního hrdiny a připište jméno autora.

Červený a černý	
Bídnič	
Hrdina naší doby	
Chrást Matky boží v Paříži	
Zpověď dítěte svého věku	

Octave – Quasimodo – Julian Sorel – Pečorin – Jean Valjean

3. Vyber znaky, jež nejsou typické pro tvorbu romantických autorů.

- návraty do minulosti
- reálné zobrazení skutečnosti
- motiv vítězství dobra a lásky nad zlem
- rozervanost, světobol
- strohé dodržování literárních žánrů
- autor se ztotožňuje s lyrickým hrdinou
- konflikt mezi skutečností (světem) a snem (srdcem)
- zaměření na drama
- zájem o národní dějiny

4. V díle kterých autorů je možno pozorovat uplatnění tendenci jak romantických, tak realistických (tzn. reálné vylicení skutečnosti, zachycení poměrů ve společnosti apod.)?

5. O jaký literární žánr se jedná v případě těchto děl?

Evžen Oněgin	
Džaur	
Bídnič	
Démon	
Legenda věků	

dvoudilný román – poema – lyricko-epická básnická povídka – básnický cyklus – román ve verších

B. EVROPSKÉ A ČESKÉ BAROKO

- Stručně charakterizuj historické okolnosti vzniku baroka, časově tento umělecký styl zařad' a srovnaj s předchozím uměleckým stylem.
- Uveď' některé barokní umělce (hudební skladatele, sochaře, malíře) a jmenuj jejich významná díla.
- Jak se jmenuje literární dílo z období baroka, jež je vyprávěno v 1. osobě jako zpověď hlavního hrdiny a jeho dějištěm je Německo rozvrácené třicetiletou válkou? Titul díla vysvětli.
- Zapiš několika větami fábuli dramatu Život je sen.
- Jak členíme českou pobělohorskou literaturu? Vysvětli užití pojmu *pobělohorská*.
- Jmenuj žánry ústní lidové slovesnosti a vysvětli její smysl a úlohu v české literatuře 17. a 18. století.
- Koho řadíme mezi představitel' tzv. exulantské literatury?
- Vysvětli následující pojmy: apologie, reflexivní lyrika, kramářská píseň, homiletika.
- Pokus se (s využitím části skladby Co bůh? Člověk?) vysvětlit důležité rysy barokní poezie a charakterizovat přístup barokního člověka, umělce k životu. Kdo je autorem této skladby?

*Já jsem bída neřešit
chudoba, samé žebrační;
tys poklad, pouhé štěstí,
všeho dobrého opletování,
tys původ všeho dobrého,
Já kořen všeho zlého,
mr-ló-j, nestálý, pochybný.*

Otázky učitele

1. Vyhleďte v zadání písemné práce *Evrópské a české baroko* otázky

a) uzavřené s nižší kognitivní náročností

b) uzavřené s vyšší kognitivní náročností

c) otevřené s nižší kognitivní náročností

d) otevřené s vyšší kognitivní náročností

2. Pokuste se s využitím Niemerzkovy taxonomie výukových cílů identifikovat, jaký typ úkolů a otázek byl využit u písemné práce z literatury nazvané *Romantismus v Evropě*.

3. S využitím aktivních sloves (buď ve vazbě na Bloomovu, nebo Niemerzkovu taxonomii výukových cílů) vytvořte **čtyř otázek určených žákům 2. stupně základní školy**. Všechny otázky se budou vztahovat ke stejnému učivu (výběr je na vás), ale měly by se lišit kognitivní náročností.

Niemerzkova taxonomie výukových cílů

NIEMERKHOVA TAXONOMIE VÝUKOVÝCH CÍLŮ

A. Zapamatování poznatků

Této kategorie je dosazeno, jestliže je žák schopen vybavit si určitá fakta (například termíny, zákony), přičemž je nesmí mezi sebou zaměňovat.

Typická aktivní slovesa: **definovat, napsat, opakovat, pojmenovat, reprodukovat.**

B. Porozumění poznatkům

V tomto případě je již žák schopen zapamatované poznatky předložit v jiné formě než v té, ve které si je zapamatoval, dovede poznatky uspořádat nebo zstručnit.

Typická aktivní slovesa: **jinak formulovat, ilustrovat, objasnit, odhadnout, přeložit, převést, vyjádřit vlastními slovy.**

C. Používání vědomostí v typových situacích

U této kategorie dovede žák použít vědomosti k řešení situací, které ve výuce již byly řešeny.

Typická aktivní slovesa: **aplikovat, použít, prokázat, řešit, diskutovat, načrtnout, vyzkoušet, registrovat, demonstrovat.**

D. Používání vědomostí v problémových situacích

Žák dovede použít vědomosti k řešení problémových situací, které nebyly ve výuce doposud řešeny.

Typická aktivní slovesa: **rozhodnout, provést rozbor, kombinovat, vyvrátit, obhájit, prověřit, zhodnotit, posoudit.**